

Powiatowy Program

Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie

na lata 2016-2021

Hajnówka, kwiecień 2016

SPIS TREŚCI:

I. Wprowadzenie	4
II. Wykaz aktów prawnych	5
III. Charakterystyka powiatu i zadania samorządów terytorialnych, służb społecznych oraz organizacji pozarządowych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie	6
IV. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie	12
V. Cele, założenia Programu	26
VI. Adresaci Programu	27
VII. Obszary kierunki działań oraz wskaźniki realizacji Programu	28
VIII. Przewidywane efekty realizacji programu	37
IX. Miejsce i czas realizacji Programu	37
X. Finansowanie	38
XI. Monitoring i ewaluacja	38

Wprowadzenie

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie definiuje pojęcie przemocy w rodzinie jako „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub wspólnie gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.¹

Przemoc w rodzinie nie należy do zjawisk marginalnych i dotyka ludzi z różnych środowisk społecznych. Pojawia się niezależnie od statusu społecznego czy ekonomicznego rodziny, a w wielu środowiskach niestety nadal traktowana jest jako temat wstydlivy, upokarzający, a informacje o tym zjawisku nie opuszczają „czterech ścian mieszkań”, w których często dochodzi do dramatów.

Wokół zjawiska przemocy narosło wiele mitów i stereotypów, które mają w większości podłoże społeczno - kulturowe. Przez wiele lat istniało społeczne przyzwolenie na stosowanie przemocy zwłaszcza wobec kobiet i dzieci. Ogromny wpływ na stosowanie przemocy ma dziedziczenie wzorca przemocy z rodziny pochodzenia. Przemoc ma destrukcyjny wpływ nie tylko na ofiarę, ale także na świadków, którymi niejednokrotnie są małe dzieci.

Od kilku lat rzeczywistość w tym zakresie zmienia się; wprowadzono nowe narzędzia prawne i procedury zmierzające do skuteczniejszej ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie, dzięki kampaniom społecznym zwiększa się świadomość społeczna, a przeprowadzane szkolenia podnoszą profesjonalizm służb odpowiedzialnych za walkę z tym zjawiskiem.

Obowiązkiem państwa jest dbanie o dobro rodziny poprzez uwzględnienie go w polityce społecznej, zwłaszcza poprzez udzielanie szczególnej pomocy rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji społecznej, a jedną z takich trudnych sytuacji społecznych jest właśnie przemoc w rodzinie.

Zjawisko przemocy w rodzinie od wielu lat w krajach Europy Zachodniej jest traktowane, jako ważny problem społeczny. W czasie kilkunastu lat powstało wiele dokumentów organizacji międzynarodowych, które zalecają krajom członkowskim Unii Europejskiej podjęcie zmian prawa i praktyki w celu skuteczniejszego przeciwdziałania przemocy w rodzinie, udzielania pomocy ofiarom przemocy i skutecznych oddziaływań na sprawców przemocy w rodzinie.

Preambuła do ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wskazuje, iż przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności.

Przemoc jest zjawiskiem niepożądanym i należy powziąć wszelkie dostępne środki, aby skutecznie jej przeciwdziałać. W związku z tym, w Powiecie Hajnowskim przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie zajmują się różne instytucje, w tym ośrodki pomocy społecznej oraz zespoły interdyscyplinarne ds. przeciwdziałania przemocy, komisje rozwiązywania problemów alkoholowych w powiecie hajnowskim, Komenda Powiatowa Policji w Hajnówce, Prokuratura Rejonowa w Hajnówce, Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim VII Zamiejscowy Wydział Karny w Hajnówce, Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Hajnówce, placówki służby zdrowia, w

---

¹ Art. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

tym Poradnia Leczenia Uzależnień w Hajnówce, szkoły i placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, a także Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Hajnówce.

Instytucje te mają na celu udzielanie kompleksowej pomocy zarówno ofiarom, świadkom, jak i sprawcom przemocy domowej. Pomoc udzielana osobom doznającym przemocy oraz świadkom, w szczególności dzieciom, polega w głównej mierze na udzieleniu wsparcia terapeutycznego, psychologicznego, pedagogicznego, socjalnego i prawnego oraz na odizolowaniu ich od sprawcy, a sprawcy przemocy powinni uczestniczyć w programie korekcyjno-edukacyjnym.

Pomimo tego, iż przemoc w rodzinie jest problemem trudnym do zdiagnozowania, to zdaniem specjalistów rozmiary i szkodliwość zjawisk związanych z przemocą w rodzinie wskazują, że jest to jeden ze szczególnie ważnych problemów społecznych w Polsce. Wymaga on podjęcia szerokiego, dobrze zorganizowanego i zaplanowanego na wiele lat programu przeciwdziałania. Jego realizacja powinna przyczynić się do poprawy stanu bezpieczeństwa życia codziennego.

W ostatnich latach możemy mówić o uwidocznieniu zakresu zjawiska przemocy w rodzinie, także w powiecie hajnowskim. Wiedza ta zobowiązuje osoby działające w obszarze pomocy społecznej i służby zobligowane do ochrony osób i podejmowania adekwatnych i skutecznych działań mających na celu pomoc w znalezieniu rozwiązania problemu.

Należy podkreślić, iż działania te, aby były w pełni kompleksowe i profesjonalne, muszą być przedsięwzięciem interdyscyplinarnym. Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2016 - 2021 ma służyć wytyczeniu kierunków działań dla wszystkich podmiotów szczebla powiatowego zaangażowanych w realizację założeń pomocy osobom uwikłanym w zjawisko przemocy lub nim zagrożonych, w obszarach profilaktycznych, interwencyjnych, zabezpieczających, wspierających i korekcyjno-edukacyjnych. Zaplanowane zadania mają na celu poprawę sytuacji osób i rodzin doznających przemocy, a także ochronę osób zagrożonych przemocą w rodzinie.

II. Wykaz aktów prawnych

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie oparty jest przede wszystkim na założeniach ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015r., poz. 1390) oraz Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (Uchwała Rady Ministrów Nr 76 z dnia 29 kwietnia 2014r, poz. 445). Nie sposób pominąć inne akty prawne niezbędne do realizacji Programu:

- ustawę z dnia 25 lutego 1964r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2015r. poz. 2082),
- ustawę z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks Postępowania Karnego (Dz.U. z 1997r. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.),
- ustawę z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2015r. poz.163 z późn. zm.),
- ustawę z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2015r. poz. 1286),
- ustawę z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2016r. poz.224),
- ustawę z dnia 6 kwietnia 1990r. o Policji (Dz.U. z 2015r., poz. 335),
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz.U. z 2011 r., Nr 50, poz. 259),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta" (Dz.U. z 2011r., Nr 209, poz. 1245),
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie (Dz.U. z 2011r. Nr 81, poz. 448),
- ustawę z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2015r. poz. 1445),
- ustawę z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2016r., poz. 239).

III. Charakterystyka powiatu hajnowskiego i zadania samorządu terytorialnego, służb społecznych oraz organizacji pozarządowych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Tabela Nr 1. Liczba ludności powiatu hajnowskiego: (dane Urzędu Statystycznego w Białymstoku)

Gminy Wchodzące w skład Powiatu Hajnowskiego				
<i>Liczba ludności gmin powiatu hajnowskiego</i>				
Lp.	Gmina	2012	2013	2014
1	Hajnowka (gmina miejska)	21834	21559	21422
2	Gmina Hajnowka (gmina wiejska)	3999	3953	3922
3	Gmina Kleszczele (miejsko-wiejska)	2740	2722	2662
4	Gmina Białowieża (gmina wiejska)	2300	2298	2281
5	Gmina Czeremcha (gmina wiejska)	3460	3404	3385
6	Gmina Czyże (gmina wiejska)	2298	2247	2182
7	Gmina Dubicze Cerkiewne (gmina wiejska)	1682	1661	1615
8	Gmina Narew (gmina wiejska)	3832	3747	3684
9	Gmina Narewka (gmina wiejska)	3839	3824	3804
10	Powiat Hajnowski	45984	45415	44957

http://bialystok.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_podlaskie/portrety_powiatow/powiat_hajnowski.pdf
<http://bialystok.stat.gov.pl/statystyczne-vademecum-samorzadowca/>

Na terenie powiatu hajnowskiego przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie zajmują się następujące instytucje:

1. Zespoły interdyscyplinarne w poszczególnych gminach powiatu hajnowskiego;
2. Komisje rozwiązywania problemów alkoholowych w gminach powiatu hajnowskiego;
3. Ośrodki pomocy społecznej w powiecie hajnowskim;
4. Komenda Powiatowa Policji w Hajnówce;
5. Prokuratura Rejonowa w Hajnówce;
6. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Hajnówce;
7. Szkoły i placówki oświaty i wychowania;
8. Placówki służby zdrowia, w tym Poradnia Leczenia Uzależnień w Hajnówce;
9. Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim VII Zamiejscowy Wydział Karny w Hajnówce;
10. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Hajnówce,

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie osobie doznającej przemocy w rodzinie udziela się bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie:

1. poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego;
2. interwencji kryzysowej i wsparcia;
3. ochrony przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej;
4. zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
5. badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie;
6. zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania.

Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

1. opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
2. prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
3. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
4. tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Do zadań własnych powiatu należy w szczególności:

1. opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
2. opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
3. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;

4. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

1. tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
2. opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-educacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Środki na realizację i obsługę w/w zadań zapewnia budżet państwa.

Zadania innych służb i instytucji.

Do zadań policji należy:

1. ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra,
2. inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami pozarządowymi,
3. wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców.

Zgodnie z obowiązującym prawem działania chroniące ofiary przemocy domowej podejmowane przez policję to:

- interwencja,
- sporządzenie dokładnego opisu zdarzenia (notatka urzędowa),
- zatrzymanie sprawców przemocy domowej stwarzających w sposób oczywisty zagrożenie dla życia bądź zdrowia ofiar, a także mienia,
- wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko sprawcy przemocy w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa,
- zabezpieczenie dowodów popełnienia przestępstwa,
- podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy przemocy,
- udzielenie informacji ofiarom o możliwości uzyskania pomocy.

Osoby wzywające policję mają prawo do:

- uzyskania od policjantów zapewnienia doraźnego bezpieczeństwa,
- uzyskania informacji, kto przyjechał na wezwanie - numer identyfikacyjny policjantów, nazwa i siedziba jednostki,
- wykorzystania dokumentacji interwencji policyjnej jako dowodów w sprawie karnej przeciw sprawcy przemocy,
- zgłoszenia interweniujących policjantów na świadków w sprawie sądowej.

Zadania prokuratury.

Osoby poszkodowane na skutek przemocy domowej, a także świadkowie mogą złożyć w prokuraturze bądź na policji zawiadomienie o przestępstwie ściganym w trybie publiczno-skargowym lub wniosek o ściganie przestępstwa (dotyczy to przestępstw ściganych na wniosek osoby poszkodowanej).

W przypadku uzasadnionego podejrzenia, że popełniono przestępstwo prokuratura wspólnie z policją ma obowiązek:

- wszcząć postępowanie przygotowawcze mające na celu sprawdzenie czy faktycznie popełniono przestępstwo,
- wyjaśnienia okoliczności czynu,
- zebrania i zabezpieczenia dowodów,
- ujęcia sprawcy,
- w uzasadnionym przypadku zastosować środek zapobiegawczy wobec sprawcy przemocy w postaci dozoru policyjnego lub tymczasowego aresztowania.

Zadania pomocy społecznej.

Celem działania pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać, a także zapobieganie powstawaniu tych sytuacji.

Pomoc społeczna jest udzielana także w przypadku przemocy w rodzinie w postaci m.in. interwencji kryzysowej, poradnictwa, pomocy i wsparcia odpowiednich instytucji i specjalistów.

Pomoc społeczna polega w szczególności na:

1. przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń,
2. pracy socjalnej,
3. prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
4. analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
5. realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb,
6. rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

W ramach systemu wsparcia dla ofiar przemocy domowej działają następujące instytucje:

- miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej - gminne jednostki organizacyjne pomocy społecznej powołane do organizowania i świadczenia pomocy, zgodnie z regulacją prawną zawartą m. in. w ustawie o pomocy społecznej (podejmują pracę socjalną, przygotowują plan pomocy osobie/rodzinie, monitorują efekty podejmowanych działań, w miarę możliwości służą poradnictwem i pomocą specjalistyczną, udzielają pomocy w postaci odpowiednich świadczeń, podejmują działania mające na celu pomoc osobom poszkodowanym w wyniku przemocy w postaci poradnictwa, pomocy materialnej, wsparcia oraz pomocy w podejmowanych działaniach ukierunkowanych na wyjście z problemu przemocy),
- gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych (GKRPA) - w przypadku, gdy aktem przemocy towarzyszy picie alkoholu należy powiadomić GKRPA, która zgodnie z prawem powinna: przeprowadzić dokładne rozeznanie sytuacji, wezwać osobę nadużywającą alkoholu i stosującą przemoc na rozmowę ostrzegawczą, udzielić wsparcia socjalnego, psychologicznego, prawnego osobom poszkodowanym, poinformować członków rodzin o możliwościach szukania pomocy, a w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadomić organy ścigania,
- powiatowe centra pomocy rodzinie (PCPR) - powiatowe jednostki organizacyjne pomocy społecznej. W szczególności zajmują się profilaktyką oraz problemami rodziny, w tym m.in. również przeciwdziałaniem przemocy domowej. Służą pomocą oraz specjalistycznym poradnictwem,
- punkty interwencji kryzysowej (PIK) - instytucje, w których osobie w kryzysie, m.in. dotkniętej przemocą w rodzinie - udzielana jest pomoc w postaci poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego, a także w miarę możliwości medycznego,

- ośrodki interwencji kryzysowej (OIK) – jednostki wsparcia całodobowego, w których udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, poradnictwa socjalnego lub prawnego, a w sytuacjach uzasadnionych schronienia,
- specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie (SOW) – jednostki ukierunkowane na udzielenie specjalistycznej pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie. Osoba uzyskuje pomoc w zakresie interwencyjnym, bytowym i terapeutycznym - wspomagającym.

Zadania oświaty.

Głównym zadaniem instytucji oświatowych są: kształcenie, wychowanie i opieka. System oświaty zapewnia m.in.

- realizację prawa każdego obywatela RP do kształcenia się,
- realizację prawa dzieci i młodzieży do wychowania i opieki, odpowiednich do wieku i osiągniętego rozwoju,
- wspomaganie przez szkołę wychowawczej funkcji rodziny,
- utrzymywanie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach i placówkach.

Powyższe zadania realizują szkoły, przedszkola, poradnie psychologiczno - pedagogiczne, placówki oświatowe oraz inne jednostki organizacyjne wymienione w ustawie o systemie oświaty oraz ich zespoły. W swoich działaniach zajmują się również przeciwdziałaniem przemocy. Często osobą pierwszego kontaktu, która dowiaduje się o problemie jest pedagog szkolny.

Zadania pedagoga szkolnego:

- zadania ogólnie - wychowawcze,
- indywidualna opieka psychologiczno-pedagogiczna,
- praca korekcyjno-wyrównawcza, • profilaktyka wychowawcza i profilaktyka uzależnień,
- uruchamianie kompleksowej pomocy dla dzieci z ubogich i niewydolnych rodzin,
- udzielanie rodzicom porad ułatwiających rozwiązywanie przez nich trudności i problemów wychowawczych,
- współpraca z instytucjami zewnętrznymi (poradnie psychologiczno-pedagogiczne, ośrodki pomocy społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie. Policja).

Zadania służby zdrowia.

Głównym zadaniem służby zdrowia jest ochrona zdrowia pacjenta. Zjawisko przemocy domowej kwalifikuje się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi, ponieważ często towarzyszą mu uszkodzenia ciała oraz występują różnego typu zaburzenia zdrowia psychicznego. W dziedzinie pomocy ofiarom przemocy domowej, oprócz zadań podstawowych, takich jak udzielenie pomocy medycznej, istotne jest:

- rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy, szczególnie, gdy ofiary bądź świadkowie próbują to ukryć,
- umiejętność przeprowadzenia rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwości jej występowania,
- poinformowanie o możliwościach szukania pomocy,
- wystawienie na prośbę poszkodowanych zaświadczenia lekarskiego o stwierdzonych obrażeniach,
- poinformowanie o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji,

- w przypadku stwierdzenia takiej konieczności lub na prośbę poszkodowanych powiadomienie innych służb np. pomocy społecznej, policji, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- w przypadku stwierdzenia podczas badania lub podejrzenia popełnienia przestępstwa, np. ślady ciężkiego uszkodzenia ciała, ślady podejrzanych oparzeń, wykorzystania seksualnego - powiadomienie organów ścigania.

Zadania organizacji pozarządowych.

Informacja o działalności lokalnych organizacji pozarządowych powinna być dostępna w każdej gminie i powiecie, w przychodni, poradni, szkole, komisariacie, itp. Organizacje pozarządowe to głównie stowarzyszenia, fundacje, kluby. W zakresie pomocy ofiarom przemocy domowej organizują telefony zaufania, punkty informacyjno - konsultacyjne, schroniska, hostele, świetlice dla dzieci i in.

Współpraca służb i instytucji.

Osoby doświadczające przemocy domowej, które podejmują działania ukierunkowane na wyjście z problemu potrzebują zwykle szerokiego spektrum pomocy. M.in. wymagają pomocy psychologicznej, prawnej, materialnej, socjalnej, medycznej, a także wsparcia. Niezmiernie istotna jest zatem współpraca i przepływ informacji pomiędzy różnymi instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomaganiem ofiarom przemocy domowej, a co za tym idzie tworzenie koalicji lokalnych.

Czynnikami sprzyjającymi podniesieniu skuteczności pomocy ofiarom przemocy domowej świadczonej przez różne służby są:

- tworzenie zespołów pomocowych składających się z przedstawicieli różnych instytucji, np. policjant, pracownik socjalny, lekarz, pedagog,
- znajomość miejsc, osób oraz możliwości udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- przepływ informacji od poszczególnych osób i instytucji pomagających rodzinom,
- konsekwentne egzekwowanie świadczeń wynikających z zadań i kompetencji poszczególnych instytucji,
- podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności pracowników w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej oraz tworzenie form skutecznej interwencji i pomocy,
- odpowiednia dokumentacja poszczególnych przypadków, form udzielania pomocy i efektów,
- Zespoły Interdyscyplinarne,
- Grupy Robocze,
- Prowadzenie procedury „Niebieska Karta”.

IV. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że jest intencjonalna, jest to zamierzone działanie mające na celu kontrolowanie i podporządkowanie drugiej osoby, narusza jej prawa i dobra osobiste, powoduje cierpienie i ból oraz poczucie bezsilności.

Przemoc może przyjmować następujące formy:

1. przemoc fizyczna, np.: popychanie, kopanie, szczypanie, bicie;
2. przemoc psychiczna, np.: wyśmiewanie poglądów, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, stała krytyka, ograniczenia snu i pożywienia, ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, stosowanie gróźb, odmowa uczuć, szacunku czy własnego zdania, wymuszanie posłuszeństwa, upokarzanie, zawstydzanie.
3. przemoc seksualna, np.: gwałt, wymuszanie stosunku lub nieakceptowanych form pożycia seksualnego;
4. przemoc ekonomiczna, np.: okradanie, odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej lub świadome nie łożenie na utrzymanie rodziny, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, zaciąganie długów i kredytów bez zgody współmałżonka/partnera;
5. zaniedbanie, np. brak fizycznego lub słownego wyrażania uczuć, brak wsparcia emocjonalnego lub zaniedbanie fizyczne, np. brak ochrony, nieadekwatna higiena i brak opieki medycznej, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, nie udzielenie pomocy.

Przemoc ukierunkowana jest głównie w stosunku do osób słabych fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości i uzależnionych od sprawcy. Ofiarami przemocy najczęściej zostają dzieci i kobiety. Jednakże coraz częściej zdarza się, że mężczyźni są dotknięci przemocą w rodzinie. Szczególnie narażone na ataki przemocy są osoby niepełnosprawne i ludzie w podeszłym wieku. Bardzo często przemoc związana jest ze spożywaniem przez sprawcę alkoholu lub innych substancji odurzających.

Diagnoza problemu przemocy w rodzinie na terenie powiatu hajnowskiego.

W powiecie hajnowskim, we wszystkich gminach zostały powołane Zespoły Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Tabela Nr 2. Wykaz Zespołów Interdyscyplinarnych w powiecie hajnowskim.

Lp.	Gmina	Nazwa	Siedziba, dane teleadresowe
1.	Białowieża	Zespół interdyscyplinarny na rzecz przeciwdziałania przemocy.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej ul. Sportowa 10 17-230 Białowieża 85/ 681 26 97 85/ 681 26 79 gops_bialowieza@poc.zta.onet.pl
2.	Czeremcha	Zespół Interdyscyplinarny	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czeremsze ul. Duboisa 14 17-240 Czeremcha 85/ 685 01 29 85/ 685 01 29 gops_czeremcha@zetobi.com.pl
3.	Czyże	Zespół Interdyscyplinarny w Czyżach	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czyżach Czyże 98 17-207 Czyże 85/ 681 89 94 85/ 681 89 91 gopsczyze@wp.pl
4.	Dubicze Cerkiewne	Zespół interdyscyplinarny	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dubiczach Cerkiewnych ul. Główna 65 17-204 Dubicze Cerkiewne 85/ 682 79 89 85/ 682 79 80 gops@dubiczecerkiemne.pl
5.	Hajnówka	Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Hajnówce	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Hajnówce ul. A. Zina 1 17-200 Hajnówka 85/ 682 31 95 85/ 682 46 12 gops@gminahajnówka.pl
6.	Hajnówka miasto	Lokalny Zespół Interdyscyplinarny	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej ul. 11 Listopada 24 17-200 Hajnówka 85/ 682 20 11 85/ 682 20 11 mopshajnówka@home.pl www.mopshajnówka.pl hajnowski
7.	Kleszczele	Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej ul. 1 Maja 10 17-250 Kleszczele 85/ 681 80 69 85/ 681 80 04,14 mopskleszczele@wp.pl; www.kleszczele.pl
8.	Narew	Zespół Interdyscyplinarny	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Narwi ul. Mickiewicza 101 17-210 Narew 85/ 681 67 42 85/ 873 35 35 gops@narew.gmina.pl www.narew.gmina.pl
9.	Narewka	Lokalny Zespół Interdyscyplinarny przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Narewce	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Narewce ul. Białowieska 1 17-220 Narewka 85/ 682 98 95

Utworzenie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest efektem wejścia w życie nowych przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz towarzyszących jej regulacji prawa miejscowego. Celem działania Zespołu jest koordynowanie systemu przeciwdziałania przemocy domowej na szczeblu samorządu terytorialnego – w obszarze gminy.

W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, kuratorów sądowych czasami również prokuratorów i przedstawicieli podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Do zadań Zespołu Interdyscyplinarnego należy integrowanie i koordynowanie działań w/w podmiotów, diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym, inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

W celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie Zespół tworzy Grupy Robocze. Są to przedstawiciele: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia, jak również kuratorzy sądowi, przedstawiciele innych podmiotów, specjaliści w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie a do zadań Grupy Roboczej należy: opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie, monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy, dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

Każda Gmina Powiatu Hajnowskiego ma opracowany i realizuje gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Dzięki współpracy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Hajnówce z Zespołami Interdyscyplinarnymi z powiatu hajnowskiego, Komendą Powiatową Policji w Hajnówce, Prokuraturą Rejonową w Hajnówce oraz Sądem Rejonowym w Bielsku Podlaskim VII Zamiejscowy Wydział Karny w Hajnówce, zebrano dane dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie w powiecie hajnowskim z okresu od 2011 r. do 2015 r., które posłużyły do zdiagnozowania problemu przemocy w rodzinie w powiecie hajnowskim.

Tabela Nr 3. Liczba założonych Niebieskich Kart w poszczególnych gminach powiatu hajnowskiego.

Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty”					
	2011	2012	2013	2014	2015
Miasto Hajnówka	55	78	70	48	64
Kleszczele	0	12	4	3	10
Gmina Wiejska Hajnówka	1	7	19	8	16
Białowieża	0	5	12	8	13
Dubicze Cerkiewne	1	5	4	1	6
Czeremcha	6	7	8	13	14
Czyże	0	5	6	12	10
Narew	2	11	16	16	31
Narewka	4	10	11	12	10
	69	140	150	121	174

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” uregulowany został sposób postępowania służb odpowiedzialnych za przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Wg. danych, na terenie powiatu hajnowskiego powyższą procedurą zostało objętych łącznie w 2015 r. 174 rodzin. Poniższy wykres przedstawia szczegółowe dane.

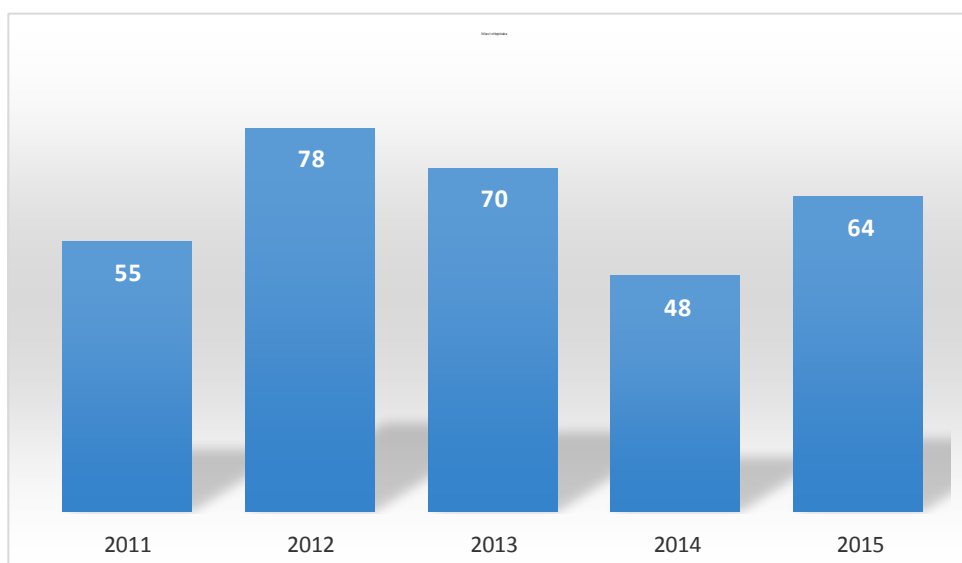
Wykres Nr 1. Ogólna liczba osób objętych procedurą „Niebieskiej Karty” w powiecie hajnowskim.

Analiza zgromadzonych danych pozwala na stwierdzenie, że liczba prowadzonych „Niebieskich Kart” ma tendencję wzrostową. Może wskazywać na to, iż problem przemocy domowej jest ciągle bardzo poważny. Świadczyć też może o wzrastającej świadomości społecznej.

W poszczególnych gminach powiatu hajnowskiego liczba osób objętych procedurą „Niebieska Karta” w latach 2011 – 2015 przedstawia się następująco:

Wykres Nr 2. Liczba osób objętych procedurą „Niebieskiej Karty” w mieście Hajnówka.

Wykres Nr 3. Liczba osób objętych procedurą „Niebieskiej Karty” w Gminie Kleszczele.

Wykres Nr 4. Liczba osób objętych procedurą „Niebieskiej Karty” w gminie Hajnówka.

Wykres Nr 5. Liczba osób objętych procedurą „Niebieskiej Karty” w gminie Białowieża.

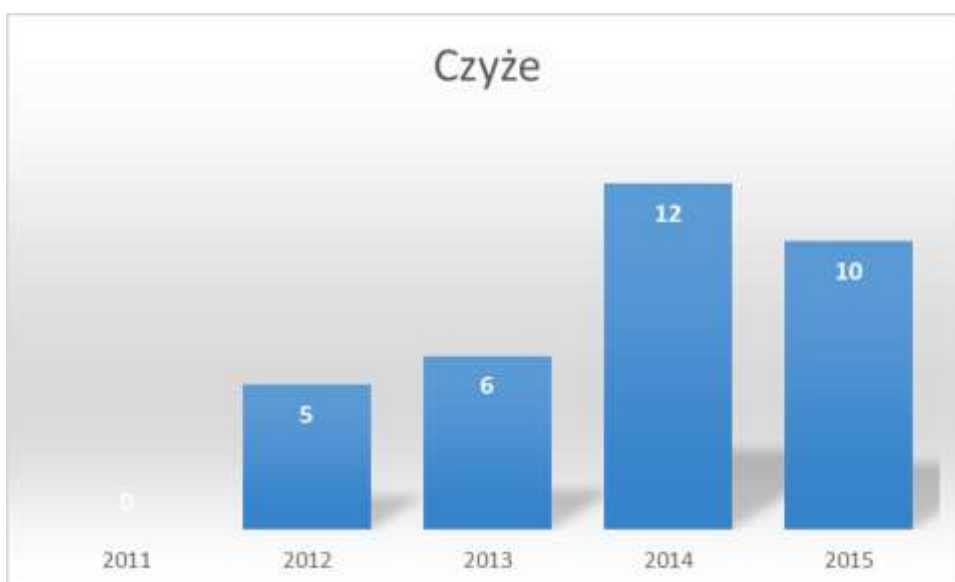
Wykres Nr 6. Liczba osób objętych procedurą „Niebieskiej Karty” w gminie Dubicze Cerkiewne.

Wykres Nr 7. Liczba osób objętych procedurą „Niebieskiej Karty” w gminie Czeremcha.

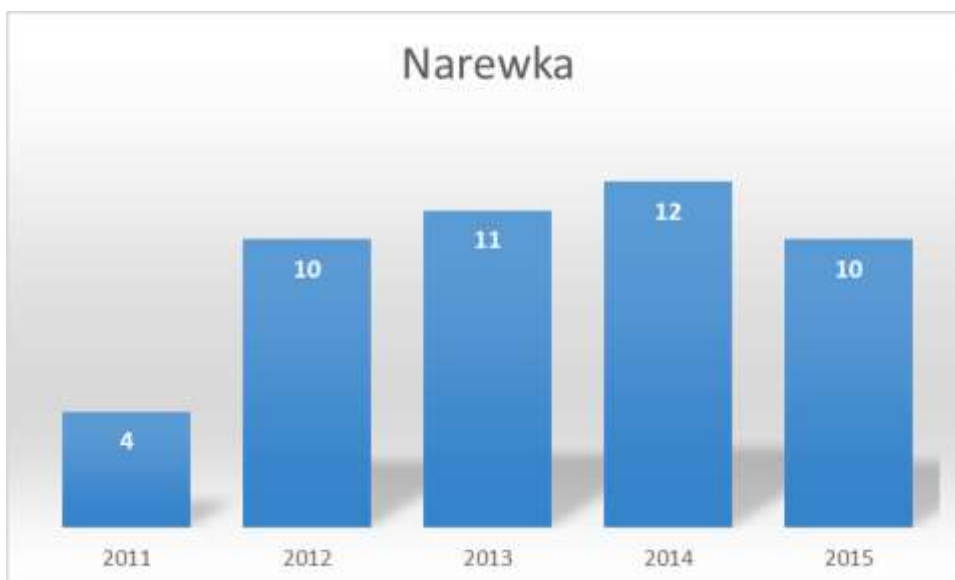
Wykres Nr 8. Liczba osób objętych procedurą „Niebieskiej Karty” w gminie Czyże.

Wykres Nr 9. Liczba osób objętych procedurą „Niebieskiej Karty” w gminie Narew.

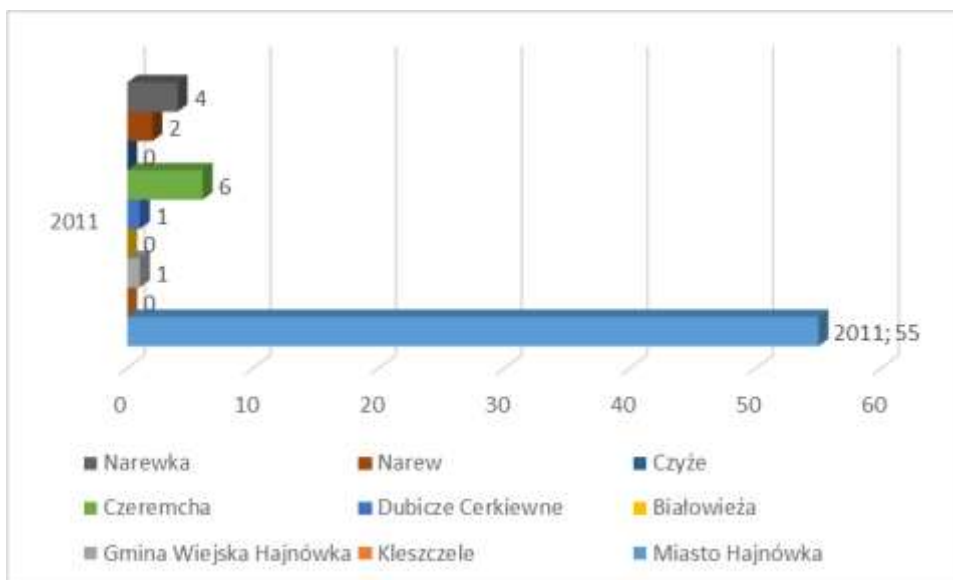
Wykres Nr 10. Liczba osób objętych procedurą „Niebieskiej Karty” w gminie Narewka.

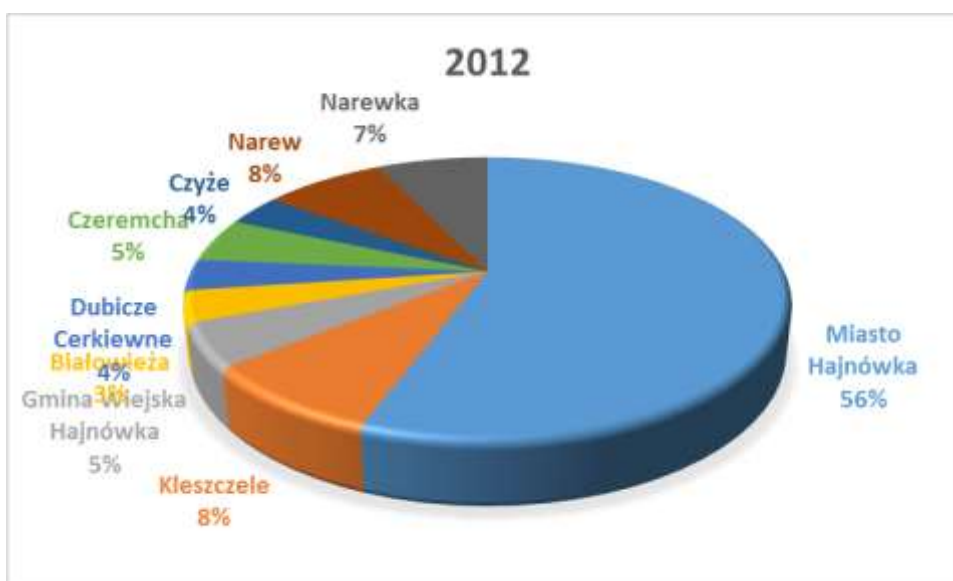
Największy procentowy wzrost liczby osób objętych procedurą „Niebieska Karta” miał miejsce w gminie Narew.

Ogólna liczba osób objętych procedurą „Niebieskich kart” w powiecie hajnowskim w latach 2011-2015 w ujęciu procentowym. (Wykresy Nr 11-15)

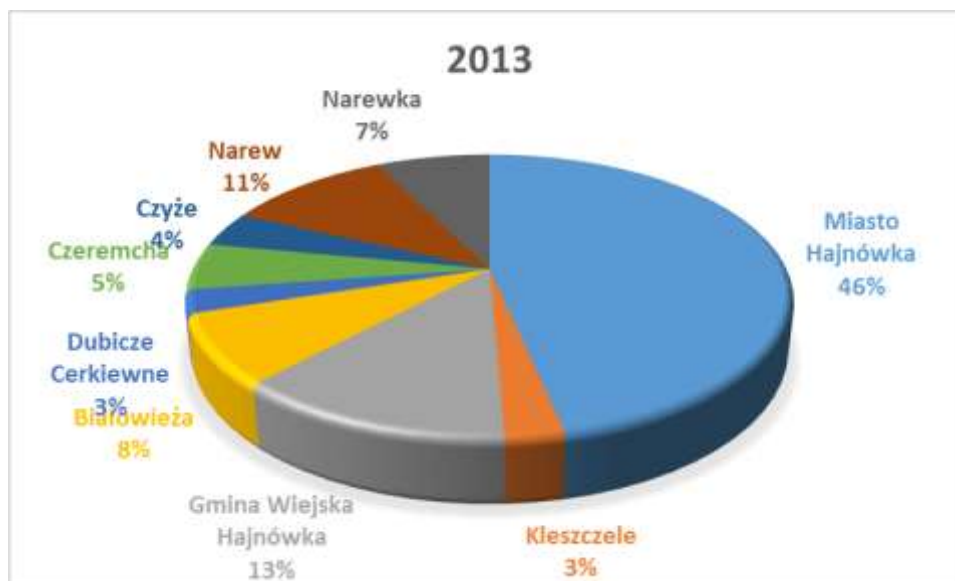
Wykres Nr 11 Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty” w 2011 r.

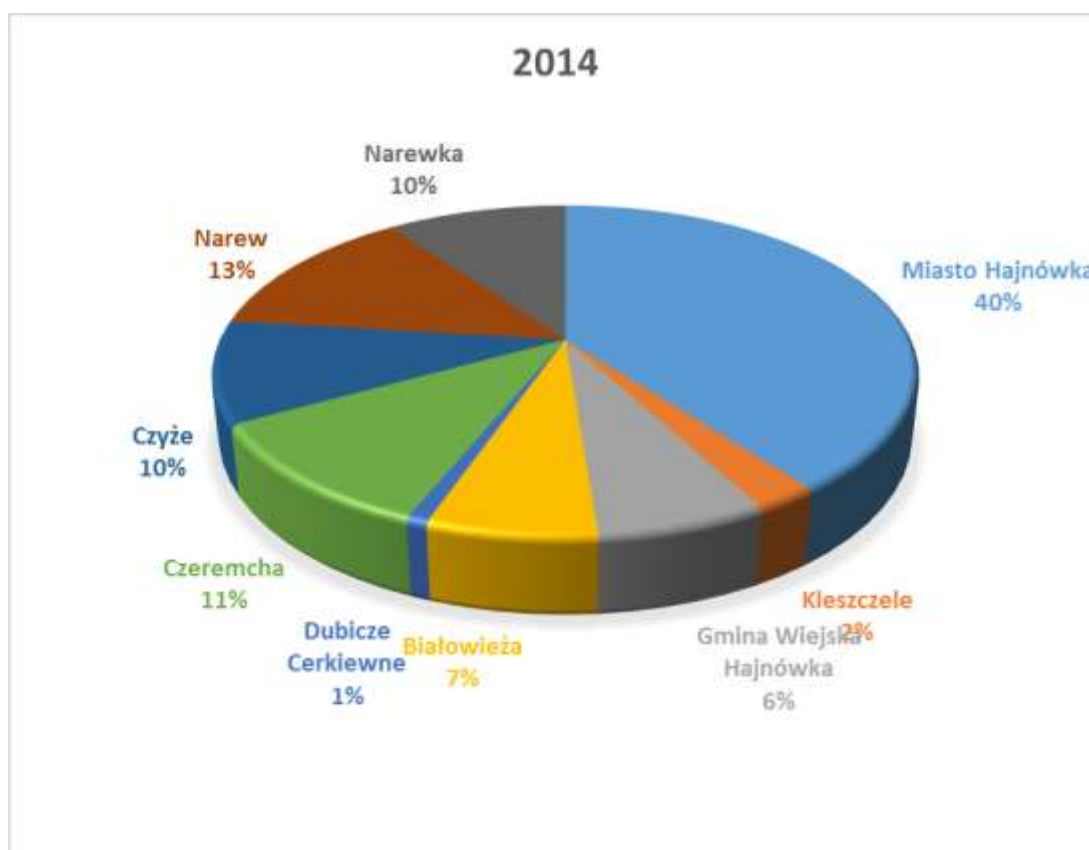
Wykres Nr 12 Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty” w 2012 r.

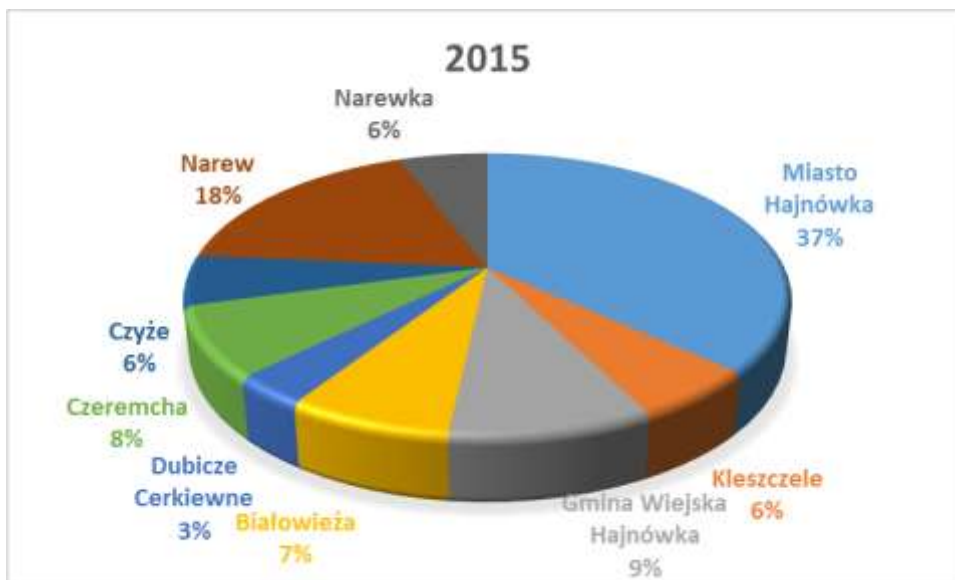
Wykres Nr 13 Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty” w 2013 r.

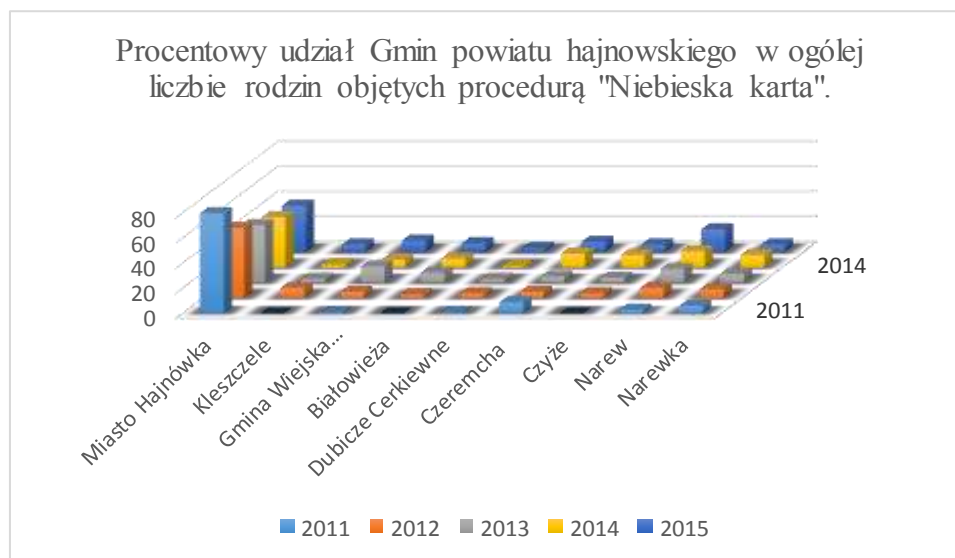
Wykres Nr 14 Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty” w 2014 r.

Wykres Nr 15 Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty”

Wykres Nr 16 procentowy udział Gmin powiatu hajnowskiego w ogólnej liczbie rodzin objętych procedurą „Niebieska Karta” w latach 2011 - 2015

Z zebranych informacji wynika, że w pierwszych latach obowiązywania zmienionych przepisów prawa najaktywniejszym Zespołem Interdyscyplinarnych był Lokalny Zespół Interdyscyplinarny w Mieście Hajnówka. Zespół Ten obejmował od 80% ogólnej liczby rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty” w powiecie hajnowskim w 2011 r., 56% w roku 2012, 46% w 2013 r.; 40% w 2014 r. do 37% w 2015 r.

Tabela Nr 4. Interwencje policyjne dotyczące przemocy w rodzinie skutkujące wypełnieniem formularza „Niebieska Karta” przeprowadzone przez Komendę Powiatową Policji w Hajnówce.

2011	2012	2015
161	102	153

Tabela Nr 5. Liczba rodzin objęta przez KPP w Hajnówce procedurą „Niebieska Karta”

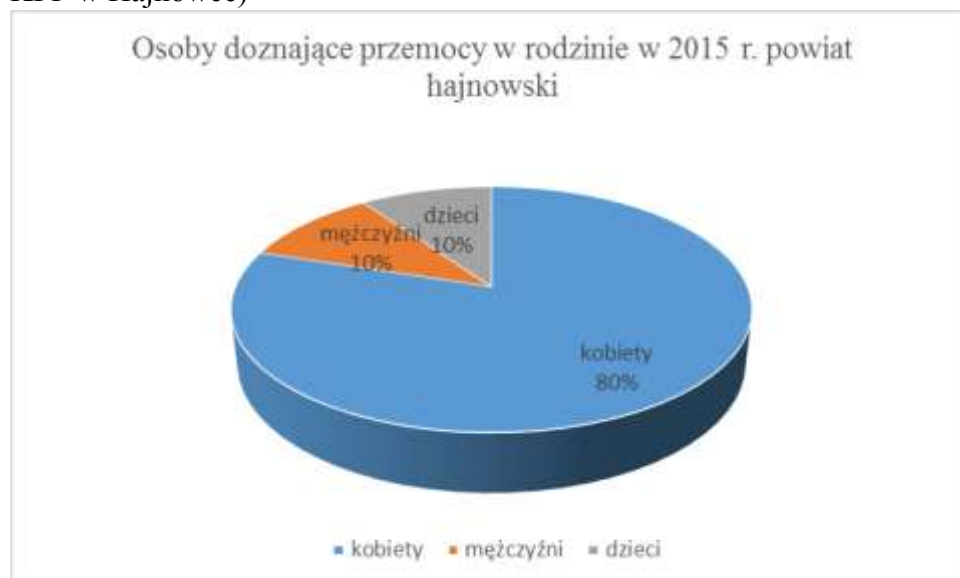
Stan na dzień				
31.12.2011 r.	31.12.2012 r.	31.12.2013 r.	31.12.2014 r.	31.12.2015
52 rodziny	97 rodzin	86 rodzin	88 rodzin	43 rodziny

W 2015 r. policjanci przeprowadzili 549 interwencji domowych, z czego 153 interwencji skutkowało wypełnieniem formularza „Niebieska Karta”, w tym 136 w mieście Hajnówka i 31 w pozostałych gminach powiatu hajnowskiego.

Tabela Nr 6. Osoby doznające przemocy w rodzinie w 2015 r. powiat hajnowski (Dane KPP w Hajnówce)

Osoby doznające przemocy w rodzinie w 2015 r. powiat hajnowski (Dane KPP w Hajnówce)				
	kobiety	mężczyźni	nieletni	Razem
Miasto Hajnówka	119	7	17	143
Pozostałe gminy powiatu hajnowskiego	28	12	1	41
Razem:	147	19	18	184

Wykres Nr 17. Osoby doznające przemocy w rodzinie w powiecie hajnowskim w 2015 r. (Dane KPP w Hajnówce)

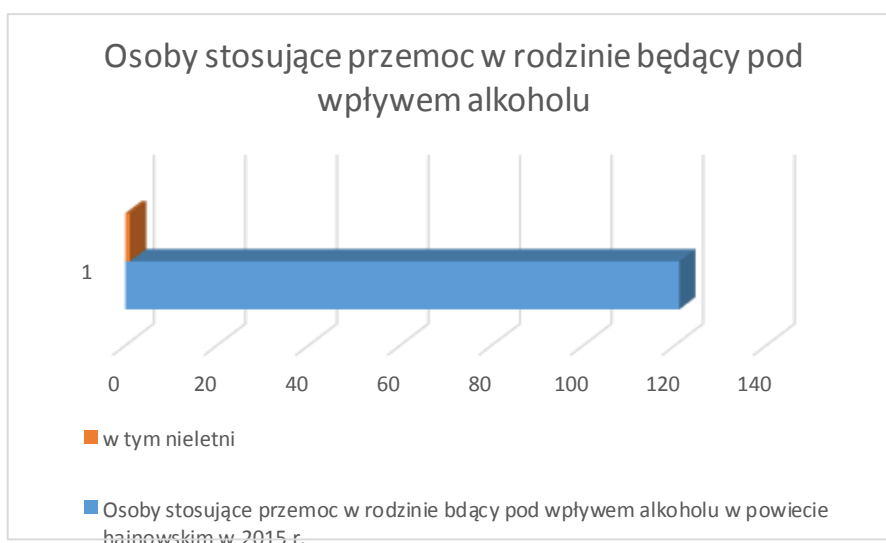
Wśród osób doznających przemocy w rodzinie 80% są to kobiety.

Tabela Nr 7. Osoby stosujące przemoc w powiecie hajnowskim, w 2015 r.

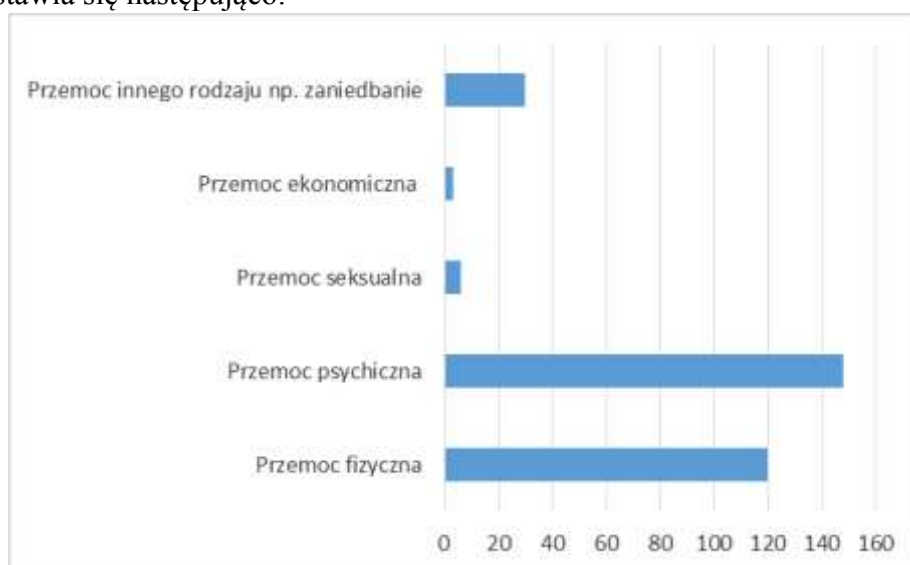
Osoby stosujące przemoc w powiecie hajnowskim, w 2015 r.			
	Kobiety	mężczyźni	nieletni
Miasto Hajnówka	7	130	1
Pozostałe Gminy powiatu hajnowskiego	3	31	0

Z informacji przekazanych przez KPP w Hajnówce wynika, iż w 2015 r. 121 osób stosujących przemoc w rodzinie znajdowało się pod wpływem alkoholu. Liczba zatrzymanych osób stosujących przemoc w rodzinie wyniosła 78 osób, z czego zatrzymano prewencyjnie 41 osób. Ilość osób doprowadzonych do Izby wytrzeźwień w związku z przemocą w rodzinie wyniosła 27.

Wykres Nr 18 Osoby stosujące przemoc w rodzinie będący pod wpływem alkoholu.

Wykres Nr 19 Rodzaje występującej przemocy w rodzinie w powiecie hajnowskim w 2015 r. przedstawia się następująco:

Analizując powyższe dane stwierdza się, iż najczęściej występującą formą przemocy jest przemoc psychiczna.

W 2015 r. Wydział Kryminalny KPP w Hajnówce przeprowadził 60 postępowań przygotowawczych dotyczących przemocy w rodzinie natomiast Zespół ds. Prewencji Kryminalnej Nieletnich i Patologii skierował w 2015 r. 63 wystąpienia do Sądu Rodzinnego w związku z Procedurą „Niebieskiej Karty”.

W celu zmniejszenia zjawiska przemocy w rodzinie, pomocą należy objąć nie tylko osoby doznające przemocy, ale również osoby stosujące przemoc w rodzinie. W związku z tym w powiecie hajnowskim organizowany jest program korekcyjno – edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie.

Tabela Nr 8 . Realizacja Programu korekcyjno – edukacyjnego dla osób stosujących przemoc.

Program korekcyjno - edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie.					
	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.	Razem
Liczba edycji programu	1	0	1	0	2
Liczba uczestników	9	0	10	0	19
Liczba osób, które ukończyły program	7	0	7	0	14

Uczestnictwo sprawcy przemocy domowej w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych może skutecznie wpłynąć na zmianę jego dotychczasowych zachowań. PCPR w Hajnówce corocznie prowadzi prace nad zebraniem grupy osób stosujących przemoc w rodzinie w celu realizacji oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych. W tym celu PCPR w Hajnówce współpracuje z Zespołami Interdyscyplinarnymi z powiatu hajnowskiego, Ośrodkami Pomocy Społecznej, Komendą Powiatową Policji w Hajnówce, Prokuraturą Rejonową w Hajnówce oraz Sądem Rejonowym w Bielsku Podlaskim, VII Zamiejscowy Wydział Karny w Hajnówce, Kuratorami Sądowymi oraz Aresztem Śledczym w Hajnówce. Mimo tak wielu instytucji zaangażowanych w zorganizowanie oddziaływań wobec sprawców przemocy, dotychczas wszystkie edycje programy realizowane były w Areszcie Śledczym w Hajnówce. Jednym z problemów związanych z zebraniem grupy uczestników jest brak w Wyrokach Sądu orzeczeń o zobowiązaniu się sprawcy przemocy do uczestnictwa w programie korekcyjno – edukacyjnym. Osoby stosujące przemoc to najczęściej osoby nadużywające alkoholu. Sprawcy przestępstw związanych ze stosowaniem przemocy w rodzinie, to szczególna grupa osądzonych. Często nie są oni w stanie pogodzić się z faktem, że ich dotychczasowe zachowania wobec najbliższych były niewłaściwe. Stąd także stosunkowo częsta ich powrotność do zachowań przemocowych.

Z danych zawartych w tabeli 7 wynika, iż w latach 2012 – 2015 odbyły się 2 edycje programu, w których udział wzięło 19 uczestników, z czego 14 ukończyło program. Problem

przemocy w rodzinie jest poważnym problemem i wymaga współpracy wielu podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Bardzo ważna jest profilaktyka, czyli chociażby prowadzenie programów profilaktyczno – edukacyjnych, kampanii społecznych, które mają zwiększyć świadomość społeczności na temat zjawiska przemocy.

Przemoc w rodzinie jest nadal procederem marginalizowanym i przemilczanym można uznać, że dotyczy ona jeszcze wielu rodzin, które nie ujawniają problemu. Zauważalna jest konieczność intensyfikacji działań w kierunku uwrażliwienia i uświadomienia problemu przemocy w rodzinie, skierowanych do wszystkich mieszkańców powiatu hajnowskiego.

V. Cele, założenia oraz harmonogram realizacji działań programu

Naczelnym celem Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2021 jest zwiększenie skuteczności działań podejmowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska na terenie powiatu hajnowskiego.

Z powyższego celu głównego wynikają następujące cele szczegółowe:

1. zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
3. zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
4. zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

VI. Adresaci Programu.

Dążąc do zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie, aby zrealizować cele ustawowe, w tym cele zawarte w Programie, określone zostały obszary oraz kierunki działań, a także grupy adresatów Programu:

1. Profilaktyka i edukacja społeczna - obszar ten kierowany jest do ogółu społeczeństwa, zwłaszcza do osób i rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie.

2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie – obszar ten kierowany do osób doznających przemocy w rodzinie.

3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie – obszar ten kierowany jest do osób stosujących przemoc w rodzinie, jak również do służb lub podmiotów zajmujących się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc.

4. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie – obszar ten kierowany jest do przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Powiatowy Program składa się z szeregu interdyscyplinarnych działań, które są ukierunkowane na realizację poszczególnych celów. Jednocześnie zakłada się, że spójność działań prowadzić będzie do osiągnięcia jak najwyższego poziomu celu głównego.

Działania skierowane do społeczności, kadry jednostek działających w obszarze przeciwdziałania przemocy, osób doświadczających i sprawców przemocy domowej będą miały charakter:

- profilaktyczny (promowanie, propagowanie zachowań alternatywnych wobec przemocy),
- edukacyjny (upowszechnianie wiedzy na temat przemocy i jej negatywnych skutków, kształtowanie właściwych postaw, w tym braku akceptacji dla przemocy i obalanie stereotypów),
- pomocowy (specjalistyczne poradnictwo, działania terapeutyczne, korekcyjno- edukacyjne, informowanie o możliwościach i miejscach uzyskania pomocy),
- wspierający (wsparcie merytoryczne i praktyczne służb pomocowych, wzmacnianie i aktywizowanie instytucji i organizacji, rozwój instytucjonalny, współpraca i wymiana doświadczeń).

VII. Obszary, kierunki działań oraz wskaźniki realizacji programu

Obszar 1. Profilaktyka i edukacja społeczna.

Cel: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

L.p.	Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizatorzy, podmioty zaangażowane	Term in realizacji	Wskaźniki
1.	Poszerzenie wiedzy a) ogółu społeczeństwa b) zainteresowanych służb na temat zjawiska przemocy w rodzinie.	Diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze powiatu. Wyliczenie wskaźnika osób dotkniętych przemocą w rodzinie w stosunku % występowania zjawiska przemocy w rodzinie w porównaniu do roku poprzedniego.	PCPR we współpracy z Zespołami Interdyscyplinarnymi; Komisjami ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ; Ośrodkami Pomocy Społecznej Komendą Powiatową Policji w Hajnówce; Prokuraturą Rejonową w Hajnówce; Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczną w Hajnówce; Szkołami i placówkami oświaty i wychowania; Placówkami służby zdrowia, w tym Poradnią Leczenia Uzależnień w Hajnówce; Sądem Rejonowym w Bielsku Podlaskim VII Zamiejscowym Wydziałem Karnym w Hajnówce;	2016 - 2021	Liczba pozyskanych informacji

2.	Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie; zmiana postrzegania przez społeczeństwo problemu przemocy w rodzinie.	Prowadzenie lokalnych kampanii społecznych, które: - obalają mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie, - opisują mechanizmy przemocy w rodzinie oraz jednoznacznie wskazują na ich społeczną szkodliwość - promują metody wychowawcze bez użycia przemocy - promują działania służące przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w tym ochronę i pomoc dla osób doznających przemocy oraz interwencję wobec osób stosujących przemoc.	PCPR we współpracy z mediami, organizacjami pozarządowymi oraz Zespołami Interdyscyplinarnymi; Komisjami ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ; Ośrodkami pomocy społecznej Komendą Powiatową Policji w Hajnówce; Prokuraturą Rejonową w Hajnówce; Poradnią Psychologiczną – Pedagogiczną w Hajnówce; Szkołami i placówkami oświaty i wychowania; Placówkami służby zdrowia, w tym Poradnią Leczenia Uzależnień w Hajnówce; Sądem Rejonowym w Bielsku Podlaskim VII Zamiejscowym Wydziałem Karnym w Hajnówce;	2016 - 2021	Liczba lokalnych kampanii
3.	Poprawa jakości systemu działań profilaktycznych.	Opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.	PCPR , Ośrodki Pomocy Społecznej, DD w Białowieży, Komenda Powiatowa Policji w Hajnówce; Poradnia Psychologiczna – Pedagogiczna w Hajnówce; Szkoły, Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Hajnówce,	2016-2021	1. Liczba opracowanych programów 2. Liczba zrealizowanych programów 3. Liczba uczestników programów
4.	Realizacja programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.	Opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.	PCPR	2016-2021	Opracowanie programu.

Obszar 2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.**Cel: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.**

L p.	Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizatorzy, podmioty zaangażowane	Term in realizacji	Wskaźniki
1.	Wypracowanie zasad współpracy pomiędzy instytucjami udzielającymi pomocy osobom uwikłanym w przemoc w rodzinie.	Nawiązywanie i wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami rządowymi i samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.	PCPR , Zespoły Interdyscyplinarne; Komisje ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; Ośrodki Pomocy Społecznej Komenda Powiatowa Policji w Hajnówce; Prokuratura Rejonowa w Hajnówce; Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Hajnówce; Szkoły i Placówki Oświaty i Wychowania; Placówki służby zdrowia, w tym Poradnia Leczenia Uzależnień w Hajnówce; Sąd Rejonowym w Bielsku Podlaskim VII Zamiejscowy Wydział Karny w Hajnówce	2016 - 2021	Opracowanie zasad współpracy.

2.	Upowszechnianie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.	Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania m.in. pomocy: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej.	PCPR we współpracy z mediami o zasięgu lokalnym, organizacjami pozarządowymi oraz z Zespołami Interdyscyplinarnymi; Komisjami ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ; Ośrodkami pomocy społecznej Komendą Powiatową Policji w Hajnówce; Prokuraturą Rejonową w Hajnówce; Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczną w Hajnówce; Szkołami i placówkami oświaty i wychowania; Placówki służby zdrowia, w tym Poradnia Leczenia Uzależnień w Hajnówce; Sądem Rejonowym w Bielsku Podlaskim VII Zamiejscowym Wydziałem Karnym w Hajnówce	2016 - 2021	1. Liczba opracowanych i upowszechnionych materiałów informacyjnych 2. Liczba lokalnych kampanii społecznych
		Opracowanie i realizacja zajęć edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie.	PCPR we współpracy z Zespołami Interdyscyplinarnymi; Komisjami ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ; Ośrodkami pomocy społecznej Komendą Powiatową Policji w Hajnówce; Prokuraturą Rejonową w Hajnówce; Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczną w Hajnówce; Szkołami i placówkami oświaty i wychowania; Placówki służby zdrowia, w tym Poradnia Leczenia Uzależnień w Hajnówce; Sądem Rejonowym w Bielsku Podlaskim VII Zamiejscowym Wydziałem Karnym w Hajnówce	2016 - 2021	1. Liczba zajęć dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie 2. Liczba osób uczestniczących w zajęciach

3.	Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.	Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc całodobowych w ośrodkach wsparcia oraz w ośrodkach interwencji kryzysowej.	PCPR we współpracy z Zespołami Interdyscyplinarnym oraz Specjalistycznymi Ośrodkami Wsparcia dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie (Powiat Kolneński i Powiat Suwalski),	2016 - 2021	Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w ww. ośrodkach
		Upowszechnienie informacji w zakresie dostępności do ogólnopolskich telefonów interwencyjnych lub informacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.	PCPR we współpracy z instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i organizacjami pozarządowymi	2016 - 2021	Liczba przekazanych informacji.
		Zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.	PCPR, RDD, Rodziny Zastępcze, DD w Białowieży	2016 - 2021	1. Liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie
		Realizacja pomocy psychologicznej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.	PCPR we współpracy z Zespołami Interdyscyplinarnymi; Komisjami ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ; Ośrodkami Pomocy Społecznej Komendą Powiatową Policji w Hajnówce; Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczną w Hajnówce; Szkołami i placówkami oświaty i wychowania; Placówką służby zdrowia, w tym Poradnia Leczenia Uzależnień w Hajnówce; Organizacjami pozarządowymi	2016 - 2021	1. Liczba osób objętych wsparciem.
4.	Monitoring skuteczności działań pomocowych.	Badanie skuteczności pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą.	PCPR we współpracy z Zespołami Interdyscyplinarnymi; Komisjami ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ;	2016 - 2021	Liczba zakończonych procedur "Niebieskie Karty" z uwagi na ustanie przemocy w

			<p>Ośrodkami pomocy społecznej Komendą Powiatową Policji w Hajnówce; Prokuraturą Rejonową w Hajnówce; Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczną w Hajnówce; Szkołami i placówkami oświaty i wychowania; Placówką służby zdrowia, w tym Poradnia Leczenia Uzależnień w Hajnówce; Sądem Rejonowym w Bielsku Podlaskim VII Zamiejscowym Wydziałem Karnym w Hajnówce</p>		rodzinie,
--	--	--	--	--	-----------

Obszar 3. Oddziaływanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

Cel: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Lp.	Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizatorzy, podmioty, zaangażowanie	Term in realizacji	Wskaźniki
1.	Tworzenie i rozszerzanie ofert oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez instytucje rządowe i samorządowe, a także podmioty oraz organizacje pozarządowe.	Ewidencjonowanie podmiotów oraz organizacji pozarządowych, które realizują oferty dla osób stosujących przemoc w rodzinie, a w szczególności realizujących programy korekcyjno-educacyjne.	PCPR	2016 - 2021	1. Corocznie aktualizowana na stronie internetowej PCPR baza teleadresowa 2. Liczba informatorów zawierających dane teleadresowe podmiotów oraz organizacji pozarządowych

		Przesyłanie zaktualizowanych informatorów powiatu, o których mowa powyżej właściwym miejscowo prezesom sądów rejonowych, prokuratorom rejonowym, komendantom powiatowych/ miejskich Policji oraz wchodzącym w obręb powiatu gminom do dnia 15 lipca każdego kolejnego roku.	PCPR	2016 - 2021	Przekazanie ww. podmiotom aktualnego informatora
2.	Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie	Stosowanie procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty.	PCPR , Zespoły Interdyscyplinarne; Komisje ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; Ośrodki Pomocy Społecznej Komenda Powiatowa Policji w Hajnówce; Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Hajnówce; Szkoły i Placówki Oświaty i Wychowania; Placówki służby zdrowia, w tym Poradnia Leczenia Uzależnień w Hajnówce;	2016 - 2021	1. Liczba sporządzonych Niebieskich Kart 2. Liczba rodzin objętych procedurą Niebieska Karta
		Aktywność i współdziałanie oraz wymiana informacji pomiędzy służbami w zakresie monitoringu zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie.	PCPR , Zespoły Interdyscyplinarne; Komisje ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; Ośrodki Pomocy Społecznej Komenda Powiatowa Policji w Hajnówce; Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Hajnówce; Szkoły i Placówki Oświaty i Wychowania; Placówki służby zdrowia, w tym Poradnia Leczenia Uzależnień w Hajnówce;	2016 - 2021	Liczba przekazanych informacji o ponownym stosowaniu przemocy w rodzinie przez osoby uprzednio skazane za tego rodzaju przestępstwo

3.	Realizowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zmierzających do zaprzestania przemocy w rodzinie	Opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w warunkach wolnościowych i w jednostkach penitencjarnych.	PCPR	2016 - 2021	Liczba edycji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych
		Monitorowanie udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.	PCPR	2016 - 2021	1. Liczba podmiotów realizujących programy 2. Liczba uczestników 3. Liczba osób, które ukończyły programy
		Badanie skuteczności programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych kierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie poprzez monitorowanie ich zachowań przez okres do 3 lat po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego.	PCPR we współpracy z Ośrodkami Pomocy Społecznej miejsca zamieszkania uczestników Programu, Aresztami Śledczymi, Zakładami Karnymi.	2016 - 2021	Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które po ukończeniu programu powróciły do zachowań przemocowych w rodzinie

Obszar 4. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Cel: Podniesienie jakości i dostępności świadczonych usług poprzez zwiększenie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Lp.	Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizatorzy, podmioty zaangażowane	Termin realizacji	Wskaźniki
1	Wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc, w formie m.in. superwizji, coachingu, grup wsparcia.	PCPR	2016-2021	Liczba pracowników poddanych różnym formom poradnictwa, wsparcia psychologicznego i superwizji

VIII. Przewidywane efekty realizacji programu

Zakłada się, że realizacja Programu na terenie powiatu hajnowskiego pozwoli na osiągnięcie następujących efektów:

1. Wzmocnienie i upowszechnienie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
2. Podniesienie świadomości społecznej w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:
  - a) zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie,
  - b) zwiększenie zaangażowania społeczności w sprawy przeciwdziałania przemocy.
3. Usprawnienie systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą, w tym:
  - a) udzielenie profesjonalnej pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie i osobom stosującym przemoc w rodzinie,
  - b) zwiększenie dostępności do pomocy specjalistycznej osobom i rodzinom doświadczającym przemocy,
  - c) zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych przemocą.

4. Podniesienie jakości udzielanej pomocy, w tym:
  - a) podniesienie jakości usług świadczonych przez przedstawicieli instytucji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
  - b) zintensyfikowanie i podniesienie jakości działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie,
  - c) wzrost liczby osób profesjonalnie zajmujących się świadczeniem usług na rzecz osób i rodzin zagrożonych i dotkniętych przemocą oraz na rzecz osób stosujących przemoc w rodzinie.
5. Zacieśnienie systemu współpracy między instytucjami i organizacjami pozarządowymi.

IX. Miejsce i czas realizacji Programu.

Ze względu na interdyscyplinarny charakter Programu oraz szerokie spektrum celów i zadań zaplanowanych na poziomie ogólnym, umożliwiającym dostosowywanie podejmowanych działań do potrzeb, Program realizowany będzie w formie pracy ciągłej przez cały okres programowania.

X. Finansowanie

Zakłada się, że niniejszy program będzie finansowany w różnych formach, z wykorzystaniem wielu źródeł finansowania:

- budżetu państwa, z którego pochodzą środki przeznaczone na realizację zadań powiatów z zakresu administracji rządowej,
- środków własnych instytucji i organizacji zaangażowanych w realizację Programu,
- środków unijnych.

XI. Monitoring i ewaluacja

Program będzie ewaluowany przez cały okres jego realizacji i w miarę potrzeby będzie modyfikowany.

Monitoring programu będzie polegał na analizie danych, dotyczących zrealizowanych zadań od podmiotów zaangażowanych w jego realizację, zebranych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Hajnówce. Informacje te będą przedkładane Radzie Powiatu i Zarządowi Powiatu w corocznym sprawozdaniu dotyczącym działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Hajnówce.

Monitoring umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności oraz podejmowanie bieżących działań korygujących. Uzyskane informacje pozwolą na planowanie działań i rozwijanie programu w przyszłości.

Każdy ma prawo do godnego traktowania, przestrzegania praw, dlatego też przemoc w rodzinie jest przestępstwem.

Każdy, kto wie lub jest świadkiem tego zjawiska powinien poinformować o tym odpowiednie służby, które są zobowiązane do ochrony ofiar i udzielenia wszechstronnej pomocy rodzinie.

Niezbędnym jest realizowanie wszelkich inicjatyw mających na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Wielopoziomowe działania podejmowane przez wszystkie zaangażowane podmioty powinny wpłynąć na usprawnienie systemu pomocy, ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie i towarzyszących mu innych zachowań patologicznych oraz poprawy kondycji rodzin.

Powiatowy program jest zgodny z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Podlaskim.

Ponadto powiatowy program jest zgodny z aktami prawnymi obowiązującymi w przedmiotowym zakresie.